

Det är alltid kvinnan

Det här är ett reportage om lågavlönade. Sådana som LO vill satsa allt på i årets lönerörelse. Allra lägst avlönade är kvinnorna. Expressen pratade med kvinnor och män i Rörstrands porslinsfabrik, en låglöneindustri. Där kommer man inte upp till genomsnittslönen 9,60. Männerna får nöja sig med 8,90. Och kvinnorna med 7,20.

”Söta sossen” tjänar bara 7,57 i timmen

Av EVA LINDGREN

LIDKÖPING (Expressen). Gunborg Gustavsson, 51, sitter och tittar på porslin. Det är hennes jobb.

Hon ser vilket porslin som är prima och vilket som är sekunda och vilket som är odugligt. Hon gör det på ackord och hon är mycket noggrann.

Gunborg Gustavsson är så noggrann så att hon bara tjänar 6 kronor och 18 öre i timmen ibland.

Noggrannhet är en sekunda egenskap på fabriken.

Styrka däremot är en prima egenskap. Är man stark som en karl kan man tjäna 8 kronor och 90 öre i timmen.

LO har nys räknat ut att män tjänar som tjänar mindre än nio kronor och 22 öre i timmen är lågavlönade.

At detta ler man milt om man jobbar i en typisk låglöneindustri i ett typiskt lägönelän som Skaraborg.

På Rörstrands porslinsfabrik i Lidköping tjänar kvinnor så där 7,20 i timmen och män så där 8,90. Kvinnor som tjänar 8,30 tycker att de är välvärdade och män som tjänar lika mycket tjuvar och tycker att de är dåligt värderade.

Ordföranden i Svenska fabriksarbetarförbundet avd 42 i Lidköping, Inga-Lill Landqvist, 25, säger att vad man hoppas av årets lönerörelse, låglöneindustrin, är att åtminstone få upp svälten en krona.

— Så att en människa kan existera på sin lön.

Svenska genomsnittslönen 9,60 är en skär utopi på porslinsfabriken.

Sötaste sossen

Ordförande Inga-Lill målar gröna prickar på karottor på halvtid hos Rörstrand. På det tjänar hon i genomsnitt 7,57 i timmen. Hennes ackordlön har en fast del på 3,08

och så tjänar hon 11 kr på 100 målade karottor.

25 karottor målar hon på en timme.

Sedan kommer en stämpelare och stämpel "handmål" på karotterna. Inga-Lill är ledamot av stadsfullmäktige och kallas för Sveriges sötaste sossa och Sveriges yngsta tyvinn och sådana saker. Hon tycker att jobbet som porslinsmålare är skäpigt.

— Det finns sådana som har 6,50 i fast timlön. Det blir en årslön på 13 000 och det kan man inte existera på. Naturligtvis är det bara kvinnor som har det jobbet.

Så låga löner kan finnas för att kvinnorna som har dem oftast är gifta och inte behöver försörja sig själva.

Styrka premieras

Gunborg Gustavsson är änka.

— Så jag måste jobba, säger hon. Det här sorteringsjobbet kräver att man koncentrerar sig hela tiden. Om någon är sjuk hemma och man har svårt att slita tankarna från det så är det lätt att sortera fel.

Det är svårare att sortera vissa

sorters gods än andra. Det är när godset är särskilt svårsorterat som Gunborg Gustavsson bara tjänar 6:18. I bästa fall kan hon tjäna 7:27.

— Man kan vara snabb och ändå noggrann, säger verkställaren.

Det anses att kvinnor passar till vissa jobb, som putning av porslin och sortering. Därför att kvinnorna är "försiktigare" och "noggrannare". Dessa jobb betalas mycket dåligt.

Men tunga jobb som män anses passa bättre till, därför att de är starkare, är bättre betalda.

— Om man värderar kvinnorna, så försiktighet och noggrannhet så borde man ju betala höga löner för de goda egenskaperna, säger Inga-Lill.

— Eller är noggrannhet en sämre egenskap än styrka?

Teresia Schneider, 38, har ett typiskt manligt tungt jobb. Hon står vid ett stort bykkr fullt med flytande glasrör och doppar 1000 tallrikar i timmen.

Hon är enda kvinnan med det jobbet och betalas med 8:90 i timmen precis som karlarna. Snart ska hon ersättas av en maskin.

— Jar har hållit på i 15 år säger hon. Visst är det tungt.

Varje dag svänger hon fem ton tallrikar i glasrynen.

— Dom vill inte ha de kvalificerade jobben, säger ingenjör Leif Persson och menar kvinnorna. Då och då försöker vi övertala duktiga kvinnor att ta bättre betalda jobb, men de vill inte.

Inga-Lill Landqvist har bara hörd talas om ett sådant fall. Det gällde en kvinna som inte ville börja i glasryningen.

Henry Johansson, 60, sitter och målar porslin precis som Inga-Lill.

Men han tjänar 9:40 i timmen. Han har ett personligt tillägg, därför att han flyttats till det här jobbet från ett annat.

— Det har alltid varit så att kvinnorna ligger lägre, säger Johansson.

— Men det är inte rätt. Dom som gör samma jobb som jag och borde tjäna lika mycket som jag.

Han har jobbat på Rörstrand i 40 år och han målar 95 koppar i timmen.

— Man behöver inte tänka på vad man gör. Man kan sitta och tänka på alla söta flickor runt omkring.

Maria Kühn, 43, stämpel porslin. På det tjänar hon 6:87 i timmen. Förut hade hon ett annat jobb som hon tjänade mera på.

— Det var mycket roligare, säger Maria Kühn. Hon har jobbat på Rörstrand i 14 år.

Skolar om sig

Eva Ohlsson, 17, målar en liten brun och en liten svart rand på 80 koppar i timmen.

— Jag tjänar 6-7 kronor i timmen. När skatten är dragen får jag 200 över varje månad.

Hon tycker jobbet är bra. Det är ganska fritt. Ingen bryr sig om ifall flickorna tar en rök, eller äpplepass. Men det inverkar på lönen, förstås.

Lennart Karlsson, 17, arbetar vid en apparat som dammar porslinet. Han ställer in porslin i ena ändan av apparaten och tar ut det i andra.

— Jag gillar inte jobbet, säger han. Jag ska sluta och gå på omskolning nu.

Han tjänar 6:75 i timmen. På Rörstrand finns det 663 arbetare. 350 av dem är kvinnor. 135 kvinnor jobbar deltid.

För inte länge sedan fanns det 1 000 arbetare på fabriken. Rationaliseringen har genomförts utan permitteringar.

— Vårt samvete är vitt när det gäller likalön, säger direktör Sven Trued.

Och det är sant att kvinnor (oftast) får samma lön för samma arbete. Men det är också sant att nästan bara kvinnor har de sämst avlönade arbetena.

— Det är ganska vanligt här på fabriken, säger ingenjör Persson, att män blir arga för att kvinnor tjänar mer än de själva.

— Det tycker karlarna är förljligt och kommer och ber om mer lön för ett åtminstone tjäna mer än en kvinna.

Ingenjör Persson säger också att han har den uppfattningen att kvinnor är frånvarande oftare än män.

— Eftersom det fortfarande självklart att det är kvinnan och inte mannen som ska stanna hemma om barnen är sjuka och när kvinnan ofta har ett urtrist och dåligt betalt jobb så är det inte så konstigt om kvinnorna är borta från jobbet oftare än männen, säger Inga-Lill Landqvist.

Foto: SÖREN KARLSSON

Detta är en stadsfullmäktigeledamot i sitt dagliga värv — att måla prickar på karottor för 7,57 i timmen. Hon heter Inga-Lill Landqvist, ordförande i Fabriksarbetarförbundet avd 42.

Theresia Schneider har ett karljobb. Hon doppar fem ton porslin om dagen i glasry. Hon tjänar som en karl också — 8,90 i timmen. Och är den enda kvinnan med det jobbet. Snart kommer hon att ersättas med en maskin.